

Posudek na bakalářskou práci

Název: Disciplína v mateřské škole

Autorka: Barbora Sakmárová

Fakulta humanitních studií, Praha, 2017, 50. s.

Bakalářské práce Barbory Sakmárové se zabývá problematikou vzdělávání. Řeší otázku vyjednávání, resp. ustanovování disciplíny v mateřské škole. Její přístup je školně etnografický, to znamená, že na základě pozorování směřuje k formulaci aktéřské teorie. Přičemž aktérem zde je mateřská škola, která vytváří disciplinační tlak na děti (potažmo i učitele – to ale nebylo zkoumáno).

Barbora Sakmárová teoreticky vychází z Foucaultova konceptu moci a disciplíny v moderní společnosti. Staví na tezi, že právě škola je jednou z institucí, která v rámci procesu socializace disciplinuje člověka pro moderní společnost. V diskusi s literaturou dospívá k závěru, že Foucaultův koncept je na situaci školy aplikován. Nicméně studie, které se problémem zabývají, řeší základní osy, na nichž je disciplinace ve škole ustanovována a nezabývá se konkrétními rejstříky forem a strategií, které mají děti disciplinovat v mateřské škole. Proto se také autorka ve své výzkumné otázce ptá: Aké disciplinační procesy možno identifikovat v mateřské škole, která je osou sekundární socializace dětí.“

Jak bylo výše uvedeno, data pro odpověď na otázku hledá Barbora Sakmárová v datech, která získala pozorování ve vybrané mateřské škole. Popis výzkumu transparentně uvádí kroky, které autorka při výzkumu vedla. Je zjevné, že autorka přistupovala k výzkumu s nasazením a byla schopna reflektovat jeho problematické momenty.

Stěžejní část práce tvoří popis a interpretace dat, tedy zodpovězení výzkumné otázky. Otázku povahy disciplinace autorka koncipovala do čtyř kapitol: instituce, prostor, čas a interakce. V části věnované instituci se Barbora Sakmárová zvažuje mateřskou školu jako instituci zapojenou do struktur státu. V interakce dětí a školy vystupuje spíše okrajově a její „institucionálnost“ např. v podobě byrokratických procedur přijetí a udržování členství je spíše záležitostí rodičů. Nicméně segregace ve školství jako nástroj disciplinace se zde ukazuje transparentně. Žák je socializován do obrazu společnosti, kde určité charakteristiky chybí, aniž si to uvědomuje a tak ustanovuje svoji normalitu. Naopak následující kapitoly (Prostor, Čas a Interakce) se zabývají přímým působením disciplinující instituce na děti. Autorka si je zde vědoma roviny vlivu formálních parametrů školy na straně jedné a působení učitelky na straně druhé. Barbora Sakmárová popisuje zásadní věc, že na disciplinaci se podílí nejen architektura prostoru a času, ale také časoprostorové režimy, které v těchto konturách zavádí sama učitelka. Popisy a interpretace autorky jsou zdařilé, autorka se snaží je na několika místech také propojit s odbornou literaturou.

V závěru práce autorka dospívá k teorii. Ukazuje jaké procesy disciplinace dětí v mateřské škole jsou a k čemu směřují. Disciplinace v mateřské škole je postavena na autoritě učitele, děti se učí přijímat nejen její instrukce, ale také její dohled. Nástrojem dohledu a instrukcí jsou dva momenty: moment práce, která je transparentně oddělována od zábavy a moment řádu, jehož metaforou ve vztahu k tělu je hygiena. Zde autorka ukazuje, jak právě koncept hygieny může v rámci procesu disciplinace zasáhnout tělo přímo, děti si přímo uvědomují manipulaci se svým tělem. Navíc s odkazy na literaturu o dokouzlení světa bychom mohli dospět k závěru, že tělesná hygiena je paralelou rituální očisty. Další motiv disciplinace je pak vytváření kolektivního, sociálního těla. Jde o vytváření společné

identity, na základě inkluze a exkluze. Poslední motiv disciplinace dětí v mateřské škole, který v závěru sice není zopakován, ale v textu je explicitně přítomen, je apel sebezvoje jedince.

Bakalářská práce Barbory Sakmárové pracuje s relevantní literaturou, která se úzce váže k předmětu výzkumného zájmu. Autorka dospívá k zásadním poznatkům, byť lze někdy uvažovat o jiném, transparentnějším řazení myšlenek a menší míře kondenzovanosti (věčnosti, strohosti). Práci pokládám za inovativní, konzistentní a interpretačně zdařilou; z toho důvodu ji hodnotím jako výbornou. Práce splňuje všechny požadavky kladené na bakalářskou práci.

V Praze 10. 9. 2017

Dana Bittnerová